

למה אתם מבזבזים זמן? תשוחחו!!!

הגאון רבי יונתן אבר שליט"א

מעשה ביהודי אחד, בעל בעמיו, שעמד בבית הכנסת לתפילת מנחה. עם תום התפילה הוא מיהר לשוק הסמוך, שם ערך את קנייתו השבועית ומילא סליו במצרכים לעייה. בקושי רב הגיע עם כל הכבודה אל תחנת האוטובוס, והנה, עודו פורק את מטענו על המדרכה, חש בשתי מהלומות עזות נוחתות על חזהו. הוא פקח את עיניו בבעתה, ובו ברגע נעלמו הסלים, התפוגגה התחנה, המדרכה הפכה למרוצפת.

ארון הקודש שמולו והסידור שבידיו השיבוהו למציאות. לא, הוא לא הלך עדיין לשוק. עודנו בעיצומה של תפילת שמונה עשרה, וידו שלו היא אשר חבטה על ליבו, בהגיעו לברכת "סלח לנו"...

סיפור עצוב זה נהג לספר המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון זצ"ל, ברצותו לתאר כיצד נראות לעתים תפילותינו. אכן, בהצגת הבעיה אין צורך להאריך. למרות שהכל יודעים כי התפילה קרויה עבודה שבלב (תענית ב.), ושתפילה בלי כוונה משולה לגוף בלי נשמה (חובה"ל חשבון הנפש פ"ג), עובדה היא שאך מתי מעט מכוונים ליבם בתפילתם כראוי. כבר בגמרא מוזכר שתפילה היא מהדברים שבני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו:).

אף שהכל מודעים למצב העגום, בדרך כלל נסיון לדבר על בעיה זו מתקבל בספקנות: האם יתכן שיש דרך אמיתית להצליח בעבודת התפילה? הרי ריכוז בתפילה הוא דבר כמעט בלתי אפשרי עבורנו. כמה אנו מתאמצים לאסוף את שברי מחשבתנו רק כדי להתרכז בקריאת שמע, בפסוק אחד קצר! כמה אנך נלחמים לכוון בתפילות הימים הנוראים בחירוק שיניים ונשיכות שפתיים, ולמרות זאת נוחלים הצלחה חלקית בלבד! ההרגשה היא שקל יותר לחטוב עצים ביער מאשר לכוון בתפילה. אם כן, האם לא נידון כל נסיון להתחזק בכוונת התפילה לכישלון מראש?

האמת היא שטענות אלו נכונות בחלקן. מצות תפילה היא אחת העבודות קשות שבמקדש, והקושי לכרוך בתפילה כראוי הוא כה גדול, עד שחרצן התוספות (ב"ב קסד: ד"ה עיון): "אין שום אדם יכול לכוין בתפלתו היטב". והביאו שם את דברי רבי מתניה בירושלמי, שהחזיק טובה לראשו על שבהגיעו לברכת "מודים" הוא כורע מעצמו... וכבר בזמן התנאים הקדושים, אמר רבי אלעזר בן עזריה שיכולה לפטור את כל העולם מן הדין על שאינם מתפללים בכוונה, כיון שמאז חורבן הבית הרי הם כשיכורים שאינם יכולים ליישב דעתם (ערובין סה). קל וחומר בדורנו, דור פיזור הנפש והרעת!

בטרם ניגש לעצם הדברים, נצביע כאן על שתי נקודות חשובות אשר יש בהן כדי להשפיע על יחסנו לעבודת התפילה. התורה מצוה אותנו במצוות רבות, ובדרך כלל אין אנו יודעים למדוד איזו מהן חשובה יותר מאחרות. אך יש מצוות שגילו לנו כי ערכן גדול יותר, כגון תלמוד תורה הנחשב כנגד כולן. שכרה של מצות התפילה לא התפרש לכאורה, אך במעט התבוננות נוכל להבין מה רבה חשיבותה: בסדר יומו של יהודי, הזמן הרב ביותר מוקדש לתפילה! אין עוד מצוה מלבדה אשר חובה גמורה על כל יהודי להקדיש לה שעות מדי יום, בכל יום, כל השנה. האין דבר זה אומר דרשני?

יהיה ההסבר אשר יהיה, שימת לב לנקודה זו מביאה אותנו למחשבה נוספת: הרי חובת התפילה אינה תלויה ביכולתנו לכוון בה; בעל כרחנו אנו מתפללים שלש פעמים ביום. האם לא חבל על כל אותן מאות שעות בהן פינן ממלמל תפילה, ולבנו בל עמנו? בין כך אנו הולכים לבית הכנסת, בין כך אנו אומרים את הנוסח - האם לא כדאי להשקיע מעט בבירור עבודת התפילה, כדי לנסות להתחבר אליה וליצוק בה טעם?

לכאורה, דברים אלו פשוטים וברורים ולא היו צריכים להאמר כלל. אך ככל שהדבר נשמע מוזר, ניתן לראות היום בני תורה יקרים שכל תפילתם היא מעין תרגומי מילים, משל היתה התפילה שיעור בהבנת הנקרא. לעיתים הם אף נעזרים בקונטרסים שונים, המבארים את תפילת שמונה עשרה מילה אחר מילה. אם היו משתמשים בהם לפני התפילה כדי להבין את משמעותה - נחא. אבל איך יתכן שעומר בחור או אברך בשעת התפילה, קורא בפיו "רפאנו", וממהר לכוון בתרגום הצמוד: "ישלח לנו רפואה"? הרי זו צחוק של ממש! שוו בנפשכם: אדם עומד במכולת, ואומר לקופאי "שתי שקיות חלב". האם הוא חושב בקדחתנות "נוזל לבן

תפילה

לעילוי נשמת
הרב אלטר אהרן יצחק
הרשקוביץ זצ"ל
י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלון לשבת
220 ₪ בלבד
בנק דיסקונט סניף 56
השבון 61135

אסמכתא למייל:
Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, הדרה, ירושלים,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

העלון נתרם השבת

לע"נ מרת תקוה לוטה פלס ב"ר שמואל ע"ה

נלב"ע ד' תמוז תשס"ג

ע"ר' ערן פלס שיחי'

בשקית מלבנית? אנו מדברים עם ה' בשפה המובנת לנו לחלוטין, מדוע אי אפשר פשוט לבקש ממנו "רפאנו", בלי מילים נרדפות - ובלי הסחת הדעת מיותרת?

אין הכוונה לזלזל באיש - ההיפך הוא הנכון. אלו המתפללים כך הם בוודאי עובדי ה' באמת, אך דווקא משום כך הכאב על הבלבול שאחז בהם גדול שבעתיים. אנשים כאלו עלולים להתפלל כך במשך שנים, להשקיע בתרגום המילים את תמצית כוחות נפשם מידי יום, ואין הם יודעים שהתפילה רחוקה מהם והלאה!

האתגר הראשון שיש לאדם כשהוא נגש להתפלל הוא: שאינו רואה את הקב"ה ואי אפשר להשיג בחוש כיצד הוא מאזין לו, ולפיכך קשה לנו להתרכז בשיחה עמו. אך כפי שכתב הרמח"ל במסילת ישרים (פיט). ההכרה הברורה בכך שה' שומע תפילה ומקשיב לה אינה קשה להשגה: "מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות רי יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו ומקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו".

לסיום ענין זה, נביא מעשה מאלף שאירע בישיבת 'כפר חסידים' כשעדיין היתה בזכרון יעקב. אדם חילוני נכנס לבית המדרש באמצע התפילה, התבונן סביבו, סקר בהשתאות את דמותו של הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל, ויצא. שאלוהו: מה ראית? והשיב: כולם מתפללים, חוץ מזקן אחד בספסל הראשון שמדבר עם משהו...

"עבודה נאצלה בתפילה, לצייר כמו חי איך שהקב"ה שומע את שיח שפתותינו, ומאזין הגיון הלב" (קוב"א חזו"א ח"א כג).

תפילה מעומק הלב, זה הנשק שלנו

הרב יצחק הרשקוביץ שליט"א

הסבא זצ"ל מקלם מבאר את דברי הגמרא (יומא כ"ג ול"ב), המספרת כי בצאת הכהן הגדול בשלום מקדש הקדשים ביום הכפורים. הוא היה מתפלל על מילוי כל צורכיהם של ישראל, ובין השאר היה מתפלל שלא תתקבל תפילתם של עובדי דרכים המתפללים על הפסקת הגשמים המפריעים להם בדרכם.

והנה, לכאורה יש לתמוה: מהו החשש הכל-כך גדול שתתקבל תפילתם של עובדי דרכים - עד שהכהן הגדול הוצרך להתפלל תפילה מיוחדת בצאתו מקדש הקדשים שלא תתקבל?

אכן היה הסבא אומר, כי כוחה של דרכים היא בהיותה הפילה הנובעת מעומק הלב, תפילה הנובעת מתוך הכרה ברורה במציאות האמיתית כי רק הקב"ה יכול לעזור - ואין שום אמצעי אחר שיכול להועיל!! תפילה כזאת אכן בוקעת רקיעים ומגעת עד כסא הכבוד - עד שהכהן הגדול הוצרך להתפלל תפילה מיוחדת ולבקש שלא תתקבל!! (ועיי' "נפש החיים" שער ג' י"ב).

ומעין זה מצאנו גם במשנה (מכות פ"ב מ"ו), המספרת שאמותיהם של הכהנים הגדולים היו מספקות מחיה וכסות לרוצחים בשוגג הגולים לערי המקלט - כדי שלא יתפללו על בנייהם שימותו (שכן במיתת כהן גדול, שבים הרוצחים מעיר מקלטם). ואף כאן יש לתמוה: כמה כוחה של תפילת אותם רוצחים - עד אשר ישנו חשש אמיתי שתתקבל התפילה וימות הכהן הגדול? אלא כאמור, שמאחר

ותפילתם היא תפילה אמיתית מקירות ליבן הסיכוי גבוהה שיתקבלו התפילות.

ומכאן נלמד מה גדול כוחה של תפילה על דני הגון, ובפרט על ענין רוחני!! שהרי מידה טובה מרובה על מידת פורענות חמש מאות פעם!!

וכפי שניתן ללמוד מתוך המעשה הבא: מעשה היה באברך שבא להגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל רבה של אופקים, ובכה לפניו בדמעות שלישי על שנים רבות לא נפקד בילדים. אמר לו הרב פינקוס: בא אלי בשתים בלילה - ואראה מה אוכל לעשות בשבילך. האברך אכן בא בשתיים בלילה, ולפליאתו יצא עמו הרב פינקוס מן הבית, נכנס לרכב, ולקח אותו אל מחוץ לעיירה, למדבר, למקום שמם וחשוך - שם יצא עמו מהרכב ואמר לו: "כעת אתה לבד במדבר - רק אתה והרבונו של עולם... תבכה אליו, תתחנן אליו, ככה - כדבר איש אל רעהו... רק כך תיושע!! אני חוזר עוד כחצי שעה..."

לאחר חצי שעה חזר הרב פינקוס, הביט בפני האברך ואמר: "לא, לא בכית מספיק... לא כך בוכים... תבכה! תתחנן מעומק הלב! תפציר בכל הכח ובכל הנשמה - ואז תזכה ותושע!"... ותיכף סב לו על עקביו והלך לחצי שעה נוספת... משחזר - הביט על האברך, וכיון שראה שבגדיו ופניו ספוגי דמעות של תחינה ותפילה - חיך אליו ואמר לו: "זה מה שהתכוונתי... אתה תראה שתושע!!"... וכך היה...

את הבסיס להנהגה זו, אשר מייחסת את עיקר החשיבות בתפילה לעובדת היותה מעומק הלב - שאב הרב פינקוס מתוך דבריו של ה"נפש החיים" (שער ב' פ"א): "ולהטות אל הכוונה השלימה לתיבות התפילה בלבב שלם ומעומקא דליבא. "ובזוהר (בשלח סג, ב): כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא - בעי למבעי בעותיה ולצלאה מעומקא דליבא, בגין דישתכח לביה שלים בקב"ה, ויכוון ליבא ורעותא. ולכן אמרו ז"ל (שם סו"פ תפילת השחר) שהמתפלל צריך לשהות וכו' כדי שתתחנן דעתו עליו, והיינו: שתהיה בכל לבבכם - שימלא כל הלב רק בכוונת תיבות התפילה", ע"כ.

ממשך הרב פינקוס ומביא את דברי ה"נפש החיים" הללו, וביארם כך: הנה התרגום של דברי הזוהר הוא: שעל המתפלל לפני הקב"ה לבקש את בקשתו מעומק הלב, כדי שישתייך לבו לה' יתברך, ויכוון את לבו ורצונו. כלומר, בעצם המתפלל ניצב בפני עיה: כיצד יוכל לכוון את לבו? הן בשעה שהוא מתפלל תפילת שמו"ע - הלב פשוט בורח! על כך אומר הזוה"ק שהעצה היא לבקש את הבקשות מעומק הלב!! כשאתה מתפלל - אל תאמר את המילים סתם, אלא תתבונן בהם בעומק הלב - ואז תוכל לכוון!!

מהי כוונת הדברים? - לפעמים אדם נזקק להתפלל ב'רפאנו' על קרוב משפחתו שחולה ל"ע. והנה, ודאי אם יקרה לו נס - והוא יגיע ל'רפאנו' כשהוא עדיין מכוון בתפילתו - לא תהיה לו כל בעיה לכוון גם בתפילתו על החולה, שכן הלא מדובר באישיות קרובה לו, והלב מצד עצמו מרגיש את הצורך בבקשה זו. הבעיה היא שברוב המקרים אנו כלל לא מצליחים להגיע ל'רפאנו'... אנו מוצאים את עצמנו לפתע ב'שמע קולנו'... מה איפוא ניתן לעשות?

העצה היא: להתפלל מעומק הלב. אם תתפלל מעומק הלב - הלב שלך לא יברח! הוא ישאר שלם! "עומק הלב" - פירושו לבקש בשיא ההתרגשות, לצעוק ולרעוד! לא לבקש באופן שטחי! כשאומרים "רחם על ציון כי היא בית חיינו" יש לחוש ש"אם אין ביהמ"ק אני פשוט מת!... זוהי

בקשה מעומק הלב כפשוטו, וכשמתפללים כך - אף נענים!!
הוא היה אומר, כי תפילה היא "נשק" שהקב"ה נתן לנו, נשק אשר כוחו רב לו בלי קשר לזכויות אשר ביד האדם. כאשר משהו מבני משפחתו התווכח מר על כך - אמר לו הרב פינקוס: מגיל שבע אני יודע שהדבר נכון... משראה את הבעת חוסר ההבנה על פניו של בן שיחו - פירש את דבריו, וסיפר שפעם בגיל שבע רצה ללכת עם אביו לבית הכנסת ללמוד "משמר כל הלילה, אבל אברן לא הסכים - והוא נותר בבית. אחרי חצי שעה נכמרו רחמיו של אביו, הוא חזר מבית הכנסת לקחתו, והנה הוא פוגש אותו כשהוא כנר לבוש, עומד מוכן במדרגות, ומחכה. שאל אותו אביו: "מאי האי? מה פתאום הנך עומד מוכן - כביכול ידעת שאבוא לקחתך?", והוא - שמשון הילד בן השבע - נענה ואמר: "אבא, התפללתי לה' שתתחרט ותבא לקחת אותי, והייתי בטוח שזה יקרה - אז התכוננתי!!".

ותמת שם מרים - נקודת מפנה בעולם

הרב שמואל חסידה שליט"א

"עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי: כי העלתיך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים: עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה': הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך". (מיכה, פרק ו, הפטרת פ' בלק).

הנביא מציג את הדרישה המצומצמת של השי"ת, מול חסדיו הגדולים עמנו. הוא מונה את יציאת מצרים, את העמדת שלושת הנביאים הדגולים, וגם את מעשה בלק ובלעם. העמדת מנהיגי ישראל משה ואהרן בצד מהלך יציאת מצרים כשיא בפעולת ה' לעמו מובנת, עקב חלקם בתהליך. פחות מובן לכאורה מקומה הכה מרכזי של מרים בחסדי ה' עם עמו, והנביא מציב בשורה אחת: ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים.

משה ואהרן, הובילו את כל מהלך יציאת מצרים. מהליכתם יחד אל פרעה, דרך עשר המכות, ובהמשך במסירת התורה. שניהם עומדים בלב סיפור יציאת מצרים ומתן תורה. אהרן הוא האיש משכין השלום במחנה ישראל, בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. הוא מקים שמונים אלף משפחות שילדיהם קרויים על שמו: אהרן, כמבואר בחז"ל ואכמ"ל. (כלה רבתי פרק ג)

אבל איך משתלבת מרים במשולש הזה? האיך חקק הנביא מיכה (מפי ה' כמובן) את שמה של מרים הנביאה, באותה שורה ראשונה של חסדי ה' עם עמו? מה היתה שליחותה של מרים? מה היה תפקידה הגדול?

האם הנביא רומז לסיפור נישואיו השניים של עמרם, או לאותה נבואה של ילדה בת שבע, שעתידיה אמה לילד את מושיען של ישראל? האם עצתה לבת פרעה להביא לה מינקת, הציבה אותה (ותצב אחותו מרחוק) במקום כה נעלה? האמנם שירת פסוק אחד: שירו לה' כי גאה גאה וכו' לצלילי קול התוף, הזניקה אותה אל מקומה באותה גלריה עילאית? או אולי, אולי, אותה באר, שהתגלגלה בזכותה, והשקתה את העם הצמא למים? אכן בחז"ל איתא שהיתה מלמדת את הנשים, (ספרי זוטא בהעלותך) וכך רש"י עפ"י התרגום, אבל היכן המקור

בתורה"ק? זאת ועוד, וכי חסרים היו מלמדים באותו דור, שרי אלפים מאות ועשרות, זקנים שופטים וכו'. לכאורה, ובמבט שטחי, האם מעשי מרים עם כל חשיבותם הגדולה, ראויים להכתירה באותו כתר יקר שהעניק לה הנביא. מה איפוא, היתה התרומה הגדולה של מרים הנביאה, לגאולת ישראל, שהנביא ממקם אותה על הפסגה ליד משה ואהרן?

המקום המרכזי של מרים בחיי דור המדבר, אינו ח"ו המצאה של הנביא מיכה. כבר בתורה"ק, מצינו שבעת שמרים נענשה, עם ישראל, מליוני אנשים נשים וטף, המתינו לה שבעה ימים. ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים (במדבר, יב, טו)

אמנם, די ברור, ומובן מאליו, שאי אפשר היה, להשאיר את האשה החשובה הזאת אחות משה ואהרן, ונביאה בפני עצמה, לבדה במדבר, או להניחה לגרור את רגליה אחרי המחנה, בבידוד מוחלט. ולפיכך המתנה זו של שבעה ימים היתה מובנת מאליה.

אבל לשם מה מספרת לנו תורה"ק, שכל מלה בה ספורה ומדוקדקת, דבר כ"כ פשוט ומובן מאליו, היעלה על הדעת שהעם נסע לדרכו, ולכן נכתב שהעם לא נסע? אין ספק שהדברים נכתבו להדגיש בפנינו, ולכוון את עינינו אל התמונה המדהימה: איך מליוני אנשים חולקים כבוד כזה לאותה אשה דגולה. וכלשון הספרי: משה ואהרן ושכינה וארון ישראל ממתנין לה.

התורה מדברת אל כל דורות ישראל, אל כל יהודי באשר הוא שם, בכל מקום ובכל זמן, ואומרת לו: אל תחפז, תקדיש עוד רגע, עמוד והתבונן במחזה החד פעמי: מליונים, מליונים עומדים בארץ ציה, וחולקים כבוד לאשה זקנה אחת. אשה שלא היתה על הר סיני ארבעים יום ולילה. שלא לקחה חלק במשימות הגדולות של שני אחיה. שלא. שלא. ושואל כל ילד את אביו, וילדה את אמה, מדוע לא נוסעים?

בזה לבד היה די לנביא מיכה, כדי להבין ולהכיל את המסר השמימי, על חשיבותה ומקומה המרכזי של מרים הנביאה בתולדות עם ישראל. ועדיין איננו יודעים כאמור, מדוע, ולמה, מה היה תפקידה.

ולא זו בלבד: במקום נוסף ומרכזי בתורה"ק, ניתן ללמוד על המעמד החשוב של אשה מופלאה זו. בפרשת חקת נאמר: ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם: ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן: וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גווענו בגווע אחינו לפני ה': ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו: ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות.

ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד וכו' עד הסוף הנורא וירם משה את ידו ויך את הסלע במטוהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם.

ותמת שם מרים... זה הפרק אולי הנורא ביותר בהיסטוריה של עמנו, המתחיל במלים: ותמת שם מרים. ראשיתה של הקטסטרופה: אסון גדול מידי, וטרגדיה לדורי דורות. - אסון מידי: ולא היה מים

לעדה (רבבות זעקות "אמא, מים !!!) --- טרגדיה לדורות: לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ. חורבן בית המקדש. גלות וכל תוצאותיה, כמובא בדברי חכמינו. רעות רבות וצרות, שהיו נמנעות כולן, אילו באנו לארץ ישראל, ורבינו רוענו משה, היה בראשנו, במצעד בטוח אל הגאולה השלמה. ותמת שם מרים... כך הבינו חז"ל את המאורע הכלול במלים ספורות אלה: ...הוא ששלמה אמר, ויום המוות מיום הוולדו, אתה מוצא כשהצדיקים נולדין אין בריה מרגשת וכשמתין הכל מרגישים. כשנולדה מרים לא הרגיש בה בריה וכשמתה נסתלקה הבאר והרגישו הכל, הבאר הודיעה מיתתה. (מדרש קהלת) כשמתה מרים נסתלקה הבאר והרגישו הכל. כפי שאנו תמהנו על חלקה של מרים בספור יציאת מצרים, כך אומרים חז"ל, איש לא הרגיש בקיומה, עד ליום מותה, ולפתע הכל הרגישו.

באו חז"ל לגלות, שהצדיקים תורמים לנו תרומה חשובה, בהיותם? תרומה גשמית מוחשית, כמו לחם ומים וענני כבוד וכו', שנפסקו פתאום ביום מותם? והלא גדולי עולם בכל דורות ישראל, הלכו לעולם שכולו טוב, ללא שום אירוע חומרי שיגרום לכל הבריות להרגיש במיתתם? ועוד, וכי מה קרה במות מרים, האם היו כל המליונים גוועים בצמא? והלא גם בהעדרה שבו המים אח"כ, בזכות משה ואהרן, כמו שאומר רש"י עה"כ: באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק במשענותם.

ויקהלו, וירב, ולמה, ולמה. ברגע אחד, צעד העולם היהודי, צעד אומלל, אולי ראשון לקראת עקבתא דמשיחא, חוצפא יסגי. כי הסגנון הוא האדם, והסגנון הוא הדור.

מה התועלת בזה "שירגישו הכל" האם כדי שיבואו להלוויה, וכי לאן נעלמו החוצרות? האם כדי להשביט את שלוותם, ע"י הצמא? מה תורם לצדיקים גרונם הצחיח, של עם תועה במדבר? חייב להיות טעם עמוק יותר, לדגש שתורה"ק שמה על ענין מיתת הצדיקים הללו. מהו ענין זה? כותב הרלב"ג על התורה: נאמר: "ולא היה מים לעדה. הנה סמך זה למיתת מרים - להעיר שמיתת הצדיקים עושה רושם".

מהו רושם זה שעליו מדבר הרלב"ג? רושם, זה תמרור, זה סימן דרך. זה קו חזק המבדיל בין מה שהיה קודם, למה שמתחיל עכשיו. סיפור מיתת הצדיקים, והעדר המים. אינו סיפור על עונש, אלא תמרור המעורר את תשומת לבנו, שיש להפוך דף חדש בלוח ההיסטורי. מה שהיה לא יהיה. משהו נגמר ומשהו חדש מתחיל... מה נגמר ומה התחיל? מה פשר התמרור הזה? האם המכוון לחוסר מים? זו היא צרה גדולה, אבל לא רושם?

ממשיך הרלב"ג, ומבאר: "ואחשוב שגם מרים היתה מושכת לב ישראל בחכמתה לעבוד השם יתעלה. וכאילו אמר שאם היתה מרים בחיים לא הרסו ישראל בזה האופן לשאול המים ממה בדברי קנטורין כאלה".

לפתע מתברר, מה הוא אותו קו, אותו רושם, אותו סימן היסטורי, שצורתו הפיזית היתה העדר מים, אבל מהותו היתה שינוי פני הדור. כל עוד היתה מרים בחיים, עצם היותה, העלה את הדור כולו למימדים ולרמה גבוהה, שהטבע נכנע בפניה, והבאר מתגלגלת עמהם, נושאת רוויה, מזור ומרפא

לכל התחלואים. הבאר היתה חלק מאותו עולם מופלא גדול ומרומם, שמתנהג במבנה משלו (שמתך לא בלתה וכו'), מבנה נסי נעלה. מבנה ההולם דור, שמרים הנביאה חלק ממנו. (כך גם המן בזכות משה וענני הכבוד בזכות אהרן).

בדור שמרים בתוכו, אומר הרלב"ג, אי אפשר לדבר בסגנון כזה. לא היה טון דיבור שכזה. הלכסיקון, אינו מכיל מלים ומנגינות כאלה. בדור של מרים הנביאה, ופיה הקדוש, מתגלגלים, מי הבאר בלחשם השקט, בקול רך ונעים, שגם הוא קול ה' על המים. צלילים הנושאים עם שלם אל מרומים. וכל זה נעלם, וטבע לנצח, בשלש תיבות נוראות: ותמת שם מרים.

מותה של מרים השפיע על סגנון הדיבור של עם ישראל כמפורש בתורה: ויקהלו, וירב, ולמה, ולמה. ברגע אחד, צעד העולם היהודי, צעד אומלל, אולי ראשון לקראת עקבתא דמשיחא, חוצפא יסגי. כי הסגנון הוא האדם, והסגנון הוא הדור.

לא על העם בלבד השפיע מותה של מרים. ממשיך הרלב"ג: "או יהיה הרצון בזה להעיר שאילו היתה מרים בחיים היו נמלכים בה משה ואהרן במה שציוה השם "ודברתם אל הסלע", והיתה היא סיבה לשמרם מהכשל בזאת המצוה. כי היא היתה נביאה גם כן והיתה גדולת השנים מהם וידמה שהיו חולקים כבוד לה לקחת עצה ממנה".

לא העם לבדו כשל, עמו כשלו ח"ו גם גדוליו בפרק הנעלם של מי מריבה - אלו הן מילותיו של אחד הראשונים, ובמלים שאין אנו מעזים ומסוגלים להוציא מפינו, נוקבת תורה"ק במפורש: יען לא האמנתם בי להקדישני... המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל. אפילו משה ואהרן, נפגעו ממיתת אחותם הגדולה וכשלו במי מריבה. האחות הגדולה איננה, כבה המגדלור, אין במי להיוועץ. ובאין יועץ אין תשועה... והדיבור דמם והמטה הפך למקל.

פתאום, נוצר רושם. נפתח דף היסטורי חדש. נוצר דור חדש, שמאפייניו יחשפו רק בדורות הבאים, דורות של "חוצפא יסגי", ששורשיו ביום מותה של מרים. שרשים שיתפצלו ויתעבו וירבו במאוד מאוד בעקבות ועד בא המשיח.

פי הבאר הוא גם פיה של מרים הנביאה. בלחש, כמעט בלי נשמע קולה בתורה"ק, משיבה מרים את אביה גדול הדור הביתה, וגורמת בעצתה ללידת אחיה ולאור שזרח בבית. בלחש בלי נשמע קולה, קוראים לה "אחות הילד" היא משקיפה עליו מרחוק ומזמנת לו מינקת. בלחש, ובעילום שם היא "המייילדת העבריה" הפועה ומצילה תינוקות ממות אכזרי. בלחש, כשהיא נזקקת לתוף כדי שישמע קולה בשירתה "שירו לה' כי גאה גאה", וכל הנשים המאזינות, יוצאות אחריה בתופים ובמחולות, ומסרבות בעקשנות למחולות העגל, ועדיין "לא הרגיש בה כל בריה".

בדאגה לאחיה היא מועדת בלחשה לאזני אהרן, ומיד נענשת בבידוד, ועם העונש גם גילוי שכינה, ובד בבד גם הגמול, הכבוד הגדול שאיש לא זכה לו מעולם: משה ואהרן ושכינה וארון וישראל ממתניין לה. עונש שחרת את שמה וזכרה לנצח.

בלחש ובלי קול מפכים מי הבאר ומרווים דור צמא למים, ועד מותה איש אינו יודע שבזכותה משה ותורתו, ובזכותה המים. בלחש, בלי קול, כל העת, כל חייה ממשיכה להתייצב מרחוק, ולהביט אל תיבת הגומא בשוטה על המים. וכשמלאו ימיה והמבט הנבואי האוהב והדואג למשה נקטע, קרה מה שקרה.